

Puudega isikute hooldus

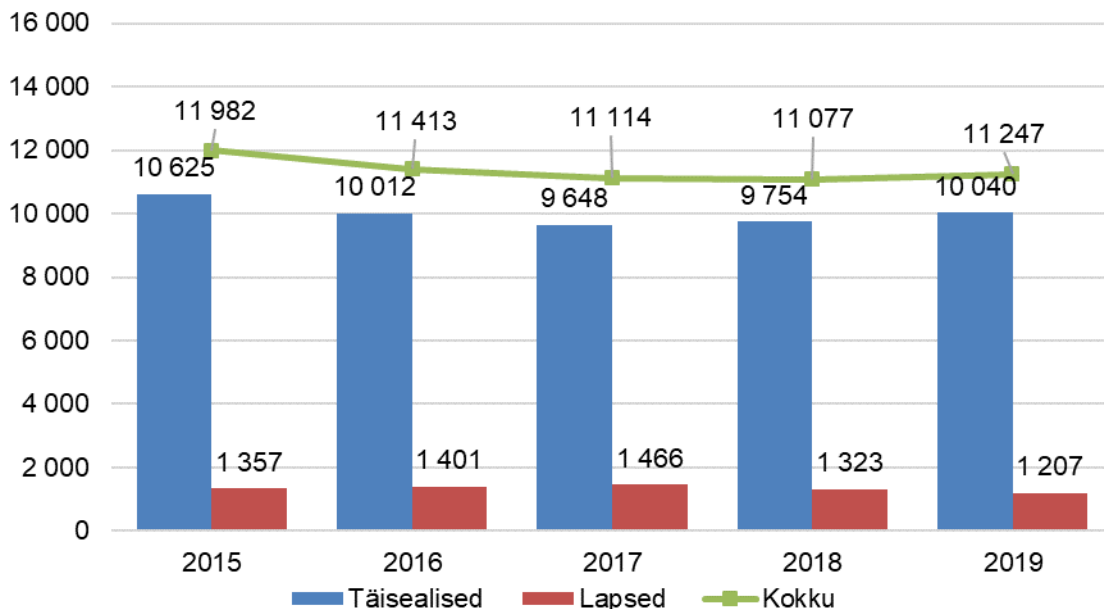
Analüüsi ja statistika osakond, sotsiaalministeerium

Sotsiaalhoolekande seaduse § 26¹ kohaselt seab kohaliku omavalitsuse üksus isiku taotluse alusel hoolduse täisealisele isikule, kes vaimse või kehalise puude tõttu vajab abi oma õiguste teostamiseks ja kohustuste täitmiseks. Hooldust teeb kohaliku omavalitsuse üksuse määratud isik, kellele makstakse üldiselt ka toetust.

Puudega laste hooldamise eest toetuse maksmist korraldab samuti kohaliku omavalitsuse üksus. Toetust makstakse puudega lapse vanemale, eestkostjale või hoolduslepingu alusel last hooldavale isikule.

2019. aasta lõpus oli kokku 11 247 puudega isikut, kelle hooldamise eest maksti nende hooldajatele toetust. Teenust saanud puudega isikutest 89,3% olid täisealised ja 10,7% lapsed.

2017. aastani kasvas hooldatavate laste arv pidevalt ja täisealiste hooldatavate arv vähenes. 2018. aastast tendents muutus – hooldatavate laste arv hakkas vähenema ja täisealiste hooldatavate arv kasvama.



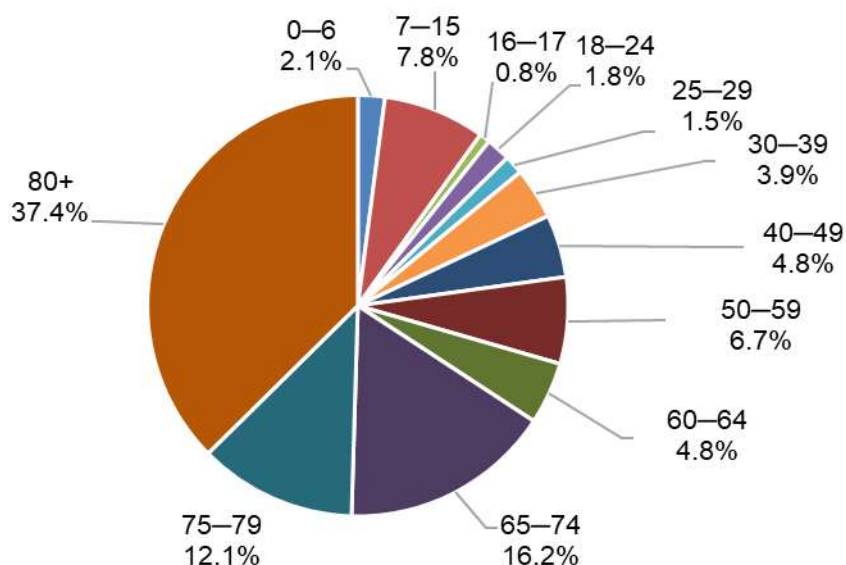
Joonis 1. **Hooldatavad**, kelle hooldamise eest maksti nende hooldajatele toetust, 2015–2019 (aasta lõpus)

Suurem osa **täisealistest** hooldatavatest on vanemaealised. 2019. aasta lõpus oli peaaegu kolm neljandikku (73,7%) täisealistest hooldatavatest 65aastased ja vanemad, kusjuures 80aastaseid ja vanemaid oli kõigist täisealistest hooldatavatest 41,9% ning nende osatähtsus täisealiste hooldatavate hulgas kasvab. 2015. aastaga võrreldes kasvas 80aastaste ja vanemate hooldatavate arv 212 inimese võrra ehk 5,3% ning osatähtsus täisealistest hooldatavatest 4,3 protsendipunkti.

Sama ajal väheneb 65–79aastaste hooldatavate arv. Kokku oli 2019. aasta lõpus selles vanuserühmas hooldatavaid 722 inimese võrra (ehk 16,4%) vähem kui 2015. aasta lõpus. Hooldamisel olnud **lastest** oli kõige rohkem 7–15aastaseid (73% kõigist hooldamisel olnud lastest).

¹ [RT I, 30.12.2015, 5](#)

2015. aastaga võrreldes vähenes hooldatavate laste arv kõigis vanuserühmades, kuid kõige rohkem 0–6aastaste laste arv.



Joonis 2. Hooldatavad vanuse järgi 2019. aastal, %, (aasta lõpus)

Hooldatavad puude raskusastme järgi

2019. aasta lõpus oli kõigist puudega inimestest hooldamisel 7,2%. See tähendab seda osa puudega inimestest, kelle hooldamise eest maksti hooldajale toetust. Puudega lastest oli hooldamisel 10,3% ja täisealistest 6,9%.

Kõigist 2019. aasta lõpus hooldamisel olnutest oli kõige rohkem raske puudega hooldatavaid (61,9%), sügava puudega hooldatavate osatähtsus moodustas 34,9%. Keskmise puudega hooldatavaid oli 1,5% ning 1,6%-l puue puudus või oli määramata.

Tabel 1. Hooldatavad puude raskusastme järgi 2015. ja 2019. a (aasta lõpus)

	Kokku		Täisealised		sh				Lapsed	
	2015	2019	2015	2019	18–64		65+		2015	2019
					2015	2019	2015	2019		
Arvuliselt										
Kokku	11 982	11 247	10 625	10 040	2 718	2 643	7 907	7 397	1 357	1 207
sügav puue	3 878	3 928	3 712	3 728	1 256	1 404	2 456	2 324	166	200
raske puue	7 566	6 962	6 688	6 112	1 388	1 175	5 300	4 937	878	850
keskmise puue	317	173	18	37	6	16	12	21	299	136
puue määramata	221	184	207	163	68	48	139	115	14	21
% -des										
Kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
sügav puue	32,4	34,9	34,9	37,1	46,2	53,1	31,1	31,4	12,2	16,6
raske puue	63,1	61,9	62,9	60,9	51,1	44,5	67,0	66,7	64,7	70,4
keskmise puue	2,6	1,5	0,2	0,4	0,2	0,6	0,2	0,3	22,0	11,3
puue määramata	1,8	1,6	1,9	1,6	2,5	1,8	1,8	1,6	1,0	1,7

Puudega isikute hooldajad

2019. aasta lõpus oli puudega isikute hooldajaid kokku 10 502, neist täisealiste isikute hooldajaid 9417 ja laste hooldajaid 1109.

Hooldajate osatähtsus, kelle eest maksti sotsiaalmaksu², on olnud vaadeldaval ajavahemikul suhteliselt stabiilne. Kokku maksti sotsiaalmaksu 2019. aasta lõpus 1770 hooldaja eest, mis on 16,9% hooldajatoetuse saajate üldarvust.

Tabel 2. Puudega isikute hooldajad, 2015–2019 (aasta lõpus)

	2015	2016	2017	2018	2019
Hooldajate arv					
Kokku¹	11 139	10 592	10 318	10 293	10 502
Täisealiste isikute hooldajad	9 953	9 358	9 041	9 130	9 417
Laste hooldajad	1 225	1 269	1 309	1 195	1 109
Hooldajad, kelle eest maksti sotsiaalmaksu					
Kokku	1 973	1 873	1 851	1 804	1 770
Täisealiste isikute hooldajad	1 422	1 345	1 329	1 358	1 339
Laste hooldajad	551	528	522	446	431
Hooldajate osatähtsus, kelle eest maksti sotsiaalmaksu, kõigist hooldajatest,%					
Kõik hooldajad	17,7	17,7	17,9	17,5	16,9
Täisealiste isikute hooldajad	14,3	14,4	14,7	14,9	14,2
Laste hooldajad	45,0	41,6	39,9	37,3	38,9

¹ Hooldajate arv kokku on väiksem täisealiste ja laste hooldajate arvust, sest üks hooldaja võis hooldada nii last kui ka täiealist.

Puudega isikute hooldamisega seotud kulutused

Kulutused puudega isikute hooldamiseks kokku olid 2019. aastal **9 983 225** eurot, millest toetus puudega isikute hooldamise eest moodustas **6 474 176** eurot ehk 64,9% ja hooldajate eest makstud sotsiaalmaks 3 509 049 eurot ehk 35,1%.

Puudega täisealiste isikute hooldamise toetuseks kulus 5 411 557 eurot ja puudega laste hooldamiseks 1 062 619 eurot. Kuluna lisandus nendele summadele puudega isikute hooldajate eest makstav sotsiaalmaks.

Puudega täisealiste isikute hooldajate eest maksti sotsiaalmaksu 2 645 959 eurot ja puudega laste hooldajate eest 863 090 eurot.

Kulutused toetuse maksmiseks puudega laste hooldamise eest kasvasid 2019. aastal võrreldes 2015. aastaga 31,1% ehk 253 196 eurot. Kulutused toetuste maksmiseks puudega täisealiste isikute hooldamise eest kasvasid 63,3% ehk 2 097 921 eurot. Mõlemal juhul toimus kasv keskmise väljamakse suuruse kasvu arvel.

Sotsiaalmaksu summa kasvu mõjutas sotsiaalmaksu minimaalse kohustuse aluseks oleva kuumäära tõstmine 355 eurolt 500 euron, mistõttu sotsiaalmaksu minimaalne kohustus kuus kasvas 2019.aastal võrreldes 2015. aastaga 40,8% ehk 47,85 eurot (117,15 eurolt 165 eurole).

² Sotsiaalmaksu § 6 lg 1¹ kohaselt maksab vald või linn sotsiaalmaksu Eestis elava isiku eest, kes hooldab puudega isikut sotsiaalhoolekande seaduse § 26 alusel ja kellele valla- või linnavalitsus maksab toetust puudega isiku hooldamise eest ja kes ei tööta ega saa riiklikku pensioni või hooldab puudega last ja kellele valla- või linnavalitsus maksab toetust puudega lapse hooldamise eest ja kes ei tööta ega saa riiklikku pensioni.

Tabel 3. Kulutused toetuseks puudega isikute hooldamise eest, 2015–2019 (eurot)

	2015	2016	2017	2018	2019	2019/ 2015, %
Kulutused kokku	6 940 519	7 067 084	7 316 126	8 313 719	9 983 225	143,8
Toetus puudega inimeste hooldamise eest	4 123 058	4 094 200	4 222 190	4 954 736	6 474 176	157,0
Toetus puudega täisealiste isikute hooldamise eest	3 313 636	3 268 747	3 328 202	3 960 358	5 411 557	163,3
Toetus puudega laste hooldamise eest	809 423	825 453	893 988	994 378	1 062 619	131,3
Hooldajate eest makstud sotsiaalmaks	2 817 461	2 972 884	3 093 937	3 358 983	3 509 049	124,5
Täisealiste isikute hooldajate eest makstud sotsiaalmaks	2 031 821	2 141 853	2 212 221	2 459 424	2 645 959	130,2
Laste hooldajate eest makstud sotsiaalmaks	785 640	831 031	881 715	899 559	863 090	109,9
Sotsiaalmaksu osatähtsus kulutustes, %	40,6	42,1	42,3	40,4	35,1	

Keskmise väljamakse suurus 2019. aastal oli 48,03 eurot, sh täisealiste isikute hooldajale 45,20 eurot ja laste hooldajale 70,54 eurot.

Võrreldes 2015. aastaga kasvas keskmine väljamakse suurus 70,8% ehk 19,91 eurot, sh täisealiste isikute hooldamise eest 78,3% ehk 19,85 eurot ning laste hooldamise eest 38,4% ehk 19,58 eurot.

Kõige suurem keskmise väljamakse kasv toimus 2019. aastal, kui keskmine väljamakse suurus kasvas võrreldes 2018. aastaga 27,6% ehk 10,49 eurot. Kasv toimus peamiselt hooldajatoetuse määrade tõstmise arvel mõnes kohaliku omavalistuse üksuses.

Tabel 4. Toetuse maksmine puudega isikute hooldamise eest, 2015–2019 (aasta jooksul)

	2015	2016	2017	2018	2019	2019/ 2015, %
Hooldajate arv kokku (aasta jooksul)	13 543	12 945	12 588	12 636	12 676	93,6
Täisealiste isikute hooldajad	12 146	11 460	11 064	11 086	11 308	93,1
Laste hooldajad	1 461	1 551	1 598	1 622	1 438	98,4
Väljamaksete (toetuste) arv kokku	146 600	139 893	133 535	131 676	134 792	91,9
Täisealiste isikute hooldamise eest	130 718	123 292	116 412	115 207	119 728	91,6
Laste hooldamise eest	15 882	16 601	17 123	16 469	15 064	94,8
Keskmine väljamakse suurus¹, eurot	28,12	29,27	31,62	37,63	48,03	170,8
Täisealiste isikute hooldamise eest	25,35	26,51	28,59	34,38	45,20	178,3
Laste hooldamise eest	50,96	49,72	52,21	60,38	70,54	138,4
Toetuse summa ühe hooldaja kohta, aasta jooksul, eurot	304,44	316,28	335,41	392,11	510,74	167,8
Täisealiste isikute hooldamise eest	272,82	285,23	300,81	357,24	478,56	175,4
Laste hooldamise eest	554,02	532,21	559,44	613,06	738,96	133,4

¹ Sõltub toetuse määrast, hooldamisperioodist (hoolduspäevade arvust kuus), hooldatavate arvust.

Kokku moodustas arvestuslik sotsiaalmaksu summa ühe hooldaja kohta, kelle eest maksti sotsiaalmaksu, 2019. aastal 1507 eurot, mis on 38,5% suurem, kui 2015. aastal.

Tabel 5. Sotsiaalmaksu maksmine puudega isikute hooldajate eest, 2015–2019 (aasta jooksul)

	2015	2016	2017	2018	2019	2019/ 2015, %
Hooldajate arv, kelle eest maksti sotsiaalmaksu	2 588	2 528	2 409	2 412	2 328	90,0
Täisealiste isikute hooldamise eest	1 880	1 827	1 741	1 764	1 759	93,6
Laste hooldamise eest	722	714	681	666	582	80,6
Hooldajate osatähtsus, kelle eest maksti sotsiaalmaksu, %	19,1	19,5	19,1	19,1	18,4	96,1
Täisealiste inimeste hooldajad	15,5	15,9	15,7	15,9	15,6	100,5
Laste hooldajad	49,4	46,0	42,6	41,1	40,5	81,9
Arvestuslik sotsiaalmaksu summa ühe hooldaja kohta aastas, kelle eest maksti sotsiaalmaksu	1 089	1 176	1 284	1 393	1 507	138,5
Täisealiste isikute hooldamise eest	1 081	1 172	1 271	1 394	1 504	139,2
Laste hooldamise eest	1 088	1 164	1 295	1 351	1 483	136,3
<i>Sotsiaalmaksu minimaalse kohustuse aluseks olev kuumäär</i>	355	390	430	470	500	140,8
<i>Sotsiaalmaksu minimaalne kohustus</i>	117,15	128,7	141,90	155,10	165,00	140,8

Toetuse maksmine puudega isikute hooldamise eest kohaliku omavalitsuse üksustes

2019. aastal maksti toetust puudega isikute hooldamise eest 76 kohaliku omavalitsuse üksuses, sh täisealiste hooldamise eest 74 (93,7% kohaliku omavalitsuse üksuste arvust) ja laste hooldamise eest 73 omavalitsuse üksuses (92,4% kohalike omavalitsuste arvust). 71 omavalitsuses maksti toetust nii laste kui ka täisealiste isikute hooldamise eest, kolmes ainult täisealiste ja kahes ainult laste hooldamise eest.

Tabel 6. Puudega isikute hooldamise eest toetust maksnud kohaliku omavalitsuse üksuste arv ja osatähtsus kohaliku omavalitsuse üksuste üldarvust, 2017–2019 (aasta jooksul)

Aasta	KOVide arv	Toetust maksnud KOVide arv			Toetust maksnud KOVide % KOVide üldarvust		
		Kokku	täisealiste hooldamise eest	laste hooldamise eest	Kokku	täisealiste hooldamise eest	laste hooldamise eest
2017	79	76	73	72	96,2	92,4	91,1
2018	79	75	72	71	94,9	91,1	89,9
2019	79	76	74	73	96,2	93,7	92,4

Ühe väljamakse arvestuslik keskmine suurus kohaliku omavalitsuse üksuste võrdluses erineb kordades, ulatudes 2019. aastal 16 eurost 92,93 euronini (vahe 5,8 korda). Keskmisest (48,03 eurot) väiksemat toetust maksti 52 kohaliku omavalitsuse üksuses, mis on 68,4% toetust maksnud omavalitsusüksuste arvust.

Keskmine väljamakse suurus täisealiste isikute hooldamise eest oli samal aastal 45,20 eurot. Sellest väiksemat toetust maksti 57 kohaliku omavalitsuse üksuses (77% täisealiste isikute hooldamise eest toetust maksnud KOVidest). Kõige rohkem oli neid kohaliku omavalitsuse üksusi, kus väljamakse suurus oli vahemikus 20–30 eurot (23 omavalitsust ehk 31,1% täisealiste hooldamise eest toetust maksnud KOVidest).

Keskmine väljamakse laste hooldamise eest oli 70,54 eurot, ulatudes 18 eurost 212,37 euroni. Keskmisest väiksemat toetust maksti 50 kohaliku omavalitsuse üksuses (68,5% laste hooldamise eest toetust maksnud KOVidest). Kõige rohkem oli neid kohaliku omavalitsuse üksusi, kus väljamakse oli vahemikus 40–50 eurot (14 omavalitsust ehk 10,2% laste hooldamise eest toetus maksnud KOVidest) ja üle 80 euro (13 omavalitsust ehk 17,8%).

Tabel 7. Keskmise väljamakse suuruse¹ erinevus kohalike omavalitsusüksuste vahel, 2018 ja 2019 (aasta jooksul)

	Väljamakse suurus, eurot					
	Keskmine		täisealiste hooldamise eest		laste (0–17) hooldamise eest	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Minimaalne	16,00	16,00	16,00	16,00	17,48	18,00
Maksimaalne	92,31	92,93	70,66	74,03	196,14	212,37
Keskmine	37,63	48,03	34,38	45,20	60,38	70,54

¹ Väljamakse suurus sõltub toetuse suurusest, toetuse maksmise perioodist (kas toetust maksti terve kuu eest või osaliselt) ning hooldatavate arvust (ühel hooldajal võib olla mitu hooldatavat). Toetuse suurus sõltub omakorda omavalitsuse üksuse kehtestatud toetuse määra, mis võib olla diferentseeritud hooldatava puude raskusastme või hooldusvajaduse järgi või selle järgi, kas hooldatav on laps või täisealine. Mõnes omavalitsuses on toetuse suurus diferentseeritud lapse vanuse järgi.

Tabel 8. Kohaliku omavalitsuse üksuste jaotus keskmise väljamakse suuruse järgi 2019. aastal

Väljamakse suurus, eurot	Toetust maksnud KOVide arv			% toetust maksnud KOVide koguarvust		
	Kokku	Täisealiste isikute hooldamise eest	Laste hooldamise eest	Kokku	Täisealiste isikute hooldamise eest	Laste hooldamise eest
Kokku	76	74	73	100	100	100
kuni 20	3	5	3	3,9	6,8	4,1
20,01–30	19	23	12	25,0	31,1	16,4
30,01–40	22	21	6	28,9	28,4	8,2
40,01–50	12	10	14	15,8	13,5	19,2
50,01–60	6	5	9	7,9	6,8	12,3
60,01–70	6	5	6	7,9	6,8	8,2
70,01–80	6	5	10	7,9	6,8	13,7
>80	2	-	13	2,6	-	17,8